

TURİZMİN TÜRKİYE EKONOMİSİ İÇİNDEKİ YERİ NE OLMALIDIR ?

Bilindiği gibi, özellikle geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde turizm sektörüne son dönemlerde çok fazla önem verilmeye başlanmıştır. Bu ülkelerde kaynakların önemli sayılabilecek bir bölümü turizm yatırımlarına ayrılmaktadır. Bu ülkelere, kalkınma planları ve politikaları, genellikle gelişmiş ülkelerin denetimindeki uluslararası kuruluşlar tarafından hazırlanarak önerilmekte. Bu kuruluşların son yıllarda hazırladıkları planlarda "turizm" adı çokça geçmektedir. Uluslararası kuruluşlar, geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelere, ekonomik kalkınma için tek seçeneğin turizm olduğu, çünkü endüstri yatırımları ile ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmenin olanaksız olduğunu; zira sanayi ürünleriyle gelişmiş ülkeler ile rekabet etmenin zor olduğunu ileri sürmektedirler. Ve aynı kuruluşlar, turizm yoluyla ekonomik kalkınmasını gerçekleştirmiş ülke olarak İspanya örneğini vermektedirler. İspanya'nın ekonomik kalkınmasını nasıl gerçekleştirdiği geniş bir araştırma gerektirdiği ve başka bir yazının konusunu oluşturacağı için buraya alamıyoruz. Ancak şunu belirtmek gerekir ki; İspanya kendine özgü coğrafi, toplumsal ve kültürel özelliklere sahiptir; karşılaştırma yaparken bunları gözönüne almak gerekir.

Yukarıda sözü edilen "öneriler" in Türkiye'ye de yapıldığını görmekteyiz. Bazı kaynaklar, Türkiye'nin turizm için oldukça elverişli bir turizm arz potansiyeline sahip olduğunu ve bu nedenle ekonomik kalkınmasını turizm yoluyla tamamlayabileceğini söylemektedirler. İşin ilginç yönü, bu önerilerin Türkiye'de ilgililer tarafından geniş oranda kabul görmesidir.

Türkiye ekonomisinin son yıllardaki gelişmeleri irdelendiğinde, bazı önemli sektörlerin ve özellikle de sanayi sektörünün pek iç açıcı bir görünüme sahip olmadığı görülmektedir. Zira, sanayi sektöründe son yıllarda gerek kamu gerekse özel kesimde ciddi yatırımlara girişmek bir yana, son üç yıldır yenileme yatırımları bile gerçekleştirilmemektedir. Bunun yanında, nesnelikten uzak bazı beklentilerin turizm sektörüne yüklendiği karşı-

mıza çıkmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin sanayileşmeye gereken önemi vermediği, ve bunun tam tersi bir şekilde, en başta turizm olmak üzere başka bir-iki sektöre kaynakları yönlendirdiği izlenimini vermektedir.

Öyleyse şu soruyu sormalıyız: Acaba Türk turizm sektörü kendisine yüklenen bir anlamda "lokomotif" işlevini yerine getirebilir mi ?

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, Türkiye, turizm için gerekli arz potansiyeline fazlasıyla sahiptir; sorun buradan kaynaklanmamaktadır. Bir an için Türk turizminin dayandığı arz kaynaklarını yok etme işlevini durdurduğunu düşünelim; ve Türkiye'nin geniş oranda turizmden yaratacağı kaynaklarla kalkınmasını tamamlayabilme olasılığına bakalım.

Ulusal ve uluslararası siyasal, toplumsal ve ekonomik konjoktürde, Türkiye'nin hedefine ulaşmasına değin önemli değişiklikler olmaz; turizm için gerekli alt ve üst yapı tam anlamıyla kurulabilir; Türk turizmi dış ülkelerde iyi bir şekilde pazarlanabilir; ve konuyla ilgili diğer gerekli önlemler alınabilir ve uygulanabilirse turizm sektörü Türkiye'nin ekonomik kalkınması için önemli oranda kaynak sağlayabilir.

Turizm talebi, gereksinme piramidi içinde ilk sıralarda gelmez; ve ayrıca oldukça esnektir. Bu özellikler, gerek turizme katılma, gerekse gidilecek ülkenin, yörenin seçimi üzerinde önemli olmaktadır. Örneğin turist, can ve mal güvenliği, anarşik eylemler, salgın hastalıklar, olumsuz propağanda vb. durumlara göre gideceği yer tercihini rahatlıkla değiştirebilmektedir. Dünyada son yıllarda yaşanan yumuşama süreci, bloklar arasında karşılıklı güven ortamını doğurmaktadır. Konunun uzmanları, bu yumuşama sürecinin, bölgesel karışıklılıkları ve çatışmaları artırabileceğine dikkat çekmektedirler. Türkiye, Ortadoğu gibi bir "Dinamit Fıçısı"nın içinde yer alan ve hemen tüm komşularıyla sorunları bulunan bir ülkedir. Bunun yanında gerek başka konularla ilgili sorunlar gerekse turizm pazarında rekabet içinde olmamız nedeniyle

Yunanistan vb. ülkeler, sürekli olarak Türkiye'yi karalama kampanyası içindedirler. Bu ülkelerin bu etkinliklerinin uluslararası kuruluşlarda ve dünya kamuoyunda çok kolay taraftar bulabilmesinin ortaya çıkardığı olumsuz durum, turistik talep açısından pek de olumlu olmayan sonuçlara yol açabilmektedir. Böyle bir ortamda, acaba Türkiye her yıl artan bir şekilde turistik talebi nasıl oluşturacak ve turizm gelirlerini hiç olmazsa aynı noktada nasıl tutacak ? Ve, bu gelirlerle ekonomik kalkınmasını nasıl tamamlayacak ?

Ulusal ve uluslararası siyasal, toplumsal ve ekonomik konjoktürde, Türkiye'nin hedefine ulaşmasına değin önemli değişiklikler olmaz; turizm için gerekli alt ve üst yapı tam anlamıyla kurulabilir; Türk turizmi dış ülkelerde iyi bir şekilde pazarlanabilir; ve konuyla ilgili diğer gerekli önlemler alınabilir ve uygulanabilirse turizm sektörü Türkiye'nin ekonomik kalkınması için önemli oranda kaynak sağlayabilir.

Bu açıklamalar, kesinlikle Türkiye'nin turizmi bırakmasını ileri sürmemektedir; tam tersine, Türkiye olanakları ölçüsünde turizm sektörüne gereken önemi vermelidir. Zira turizm, bir ülkenin ödemeler dengesine olumlu katkısı olan, yeni istihdam alanları yaratan, ekonomiye canlılık kazandıran, yatırım alanlarını çeşitlendirecek ülke için ekonomik riskleri azaltan ve ülke lehine dış ülkelerde kamuoyu yaratılmasını sağlayan bir sektördür.

Öyleyse Türkiye, turizm sektörüne ülke ekonomisi içinde gereken önemi vermelidir, ve turizmden en üst düzeyde yararlanmak için gerekli plan ve politikaları oluşturmalıdır. Ancak, turizm sektörünün ülke ekonomisi içindeki önemi ve payı çok iyi belirlenmeli; ve yapılacak planlarda bu dengenin korunmasına önem verilmelidir. □